

บทคัดย่อ

หลักความเสมอภาคหรือหลักความเท่าเทียมกัน เป็นหลักสำคัญซึ่งได้รับการรับรองในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม มีพฤติกรรมบางอย่างซึ่งส่งผลเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อหลักความเสมอภาคหรือหลักความเท่าเทียมกัน นั่นคือ “การเลือกปฏิบัติ” ซึ่งมีลักษณะที่สัมพันธ์กับ “เหตุแห่งการเลือกปฏิบัติ” เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น โดยการเลือกปฏิบัติอาจเกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น มิติของการจ้างแรงงานและการประกอบอาชีพ มิติของการบริการภาครัฐหรือภาคเอกชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาหลักของการวิจัยนี้ คือ กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติของไทยปัจจุบันมีความเหมาะสมและครอบคลุมการเลือกปฏิบัติกรณีต่าง ๆ หรือไม่ การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมการศึกษากฎหมายไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป แอฟริกาใต้ สวีเดน ฟินแลนด์ แคนาดา ออสเตรเลีย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเลือกปฏิบัติมีความหมายและขอบเขตแตกต่างกันในหลายบริบท งานวิจัยนี้ นำปัจจัยเชิงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสองประการ คือ เหตุแห่งการเลือกปฏิบัติ และมิติของการเลือกปฏิบัติ ประกอบกับปัจจัยอื่นในการพิจารณาการเลือกปฏิบัติตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศมาสร้างกรอบแนวคิดอันทำให้สามารถจำแนกการเลือกปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนกับการเลือกปฏิบัติในกรอบกฎหมายอื่นหรือในมิติอื่น นอกจากนี้ ยังพบว่า ลำพัง “การปฏิบัติที่แตกต่างกัน” ยังอาจไม่ใช่การเลือกปฏิบัติตามนัยของกฎหมายสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ยังต้องมีการนำปัจจัยอื่นมาประกอบการพิจารณาด้วย ในส่วนของการเลือกปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนนั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กฎหมายไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีกฎหมายเฉพาะหลายฉบับที่วางหลักเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติ แต่ยังไม่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากกฎหมายเหล่านั้นมีขอบเขตจำกัดเฉพาะบางเหตุและบางมิติของการเลือกปฏิบัติ โดยยังไม่ครอบคลุมถึงการเลือกปฏิบัติหลายกรณี เช่น การเลือกปฏิบัติในมิติของภาคเอกชน โดยเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติในมิติการจ้างแรงงาน ด้วยเหตุอื่นนอกจากเหตุแห่งเพศ การเลือกปฏิบัติในมิติของการให้บริการหรือการจำหน่ายสินค้าของภาคเอกชน การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุประวัติอาชญากรรม การเลือกปฏิบัติในกรณีการให้บุตรจากอกแม่ การคุกคาม (Harassment) การสื่อสารความเกลียดชัง (Hate Speech) เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้ได้จำแนกระบบการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ และเสนอตัวแบบแนวคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อเสนอแนะให้มีการบัญญัติกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติในลักษณะของกฎหมายกลางเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติที่ครอบคลุมเหตุแห่งการเลือกปฏิบัติและมิติการเลือกปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติเฉพาะประเด็น ทั้งนี้ เพื่อให้หลักความเสมอภาคสามารถเกิดผลได้อย่างแท้จริงต่อไป

คำสำคัญ: ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติ สิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน

รองศาสตราจารย์ศุภณัฐ ท่องรวีวงศ์ และคณะ